

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle eurooppalaista sähköisten todisteiden esittämismääräystä ja säilyttämismääräystä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle eurooppalaista sähköisten todisteiden esittämismääräystä ja säilyttämismääräystä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 175/2025 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava lakivaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Joni Korpinen, oikeusministeriö
- suunnittelija Essi Kuitunen, oikeusministeriö
- neuvotteleva virkamies Katariina Simonen, sisäministeriö
- poliisitarkastaja Mikko Kiiski, Poliisihallitus
- ylitarkastaja Katja Sirola, keskusrikospoliisi
- valtionsyyttäjä Tuuli Eerolainen, Syyttäjälaitos

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- liikenne- ja viestintäministeriö
- Helsingin käräjäoikeus
- tietosuojavaltuutetun toimisto
- Rajavartiolaitos
- Tulli

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lainsäädäntöä, joka koskee eurooppalaista sähköisten todisteiden esittämisen¹ ja säilyttämismääräystä. Kyse on asiaa koskevan EU-asetuksen² kansallisen liikkumavaran piiriin kuuluvasta lainsäädännöstä ja asiaa koskevan direktiivin² implementoinnista. Asetus yhdessä direktiivin kanssa muodostavat uudenlaisen menettelyn rajat ylittävän sähköisen todistusaineiston hankkimiseksi oikeusapumenettelyn oheen.

Valiokunnan lausunto HaVL 4/2026 vp

Lainsäädäntökokonaisuuden tarkoituksena on tehostaa ja nopeuttaa toimivaltaisten viranomaisten rajat ylittävää pääsyä sähköiseen todistusaineistoon.

Esityksen 1. lakiehdotuksella ehdotetaan annettavaksi asetusta täydentävät kansalliset säännökset. Eurooppalaisen esittämismääräyksen ja eurooppalaisen säilyttämismääräyksen antamiseksi esityksessä ehdotetaan toimivaltaisiksi viranomaisiksi Suomessa pääsääntöisesti esitutkintaviranomaisia. Ehdotuksen mukaan syyttäjä tai tuomioistuin vahvistaa määräykset tietoluokasta riippuen.

Esityksen 2. lakiehdotuksella ehdotetaan säädettäväksi palveluntarjoajille kuuluvista direktiivin mukaisista velvoitteista ja vastuista. Direktiivin mukaiseksi keskusviranomaiseksi Suomessa ehdotetaan Liikenne- ja viestintävirasto Traficomia.

Hallintovaliokunta toteaa, että teknologinen kehitys on muuttanut rikollisuuden muotoja ja vaikuttanut samalla merkittävästi rikosten selvittämismahdollisuuksiin. Valiokunta pitää tärkeänä sääntelykokonaisuuden mukaisen sähköisten todisteiden rajat ylittävän hankkimismenettelyn nopeutumista ja tehostumista muuttuneessa toimintaympäristössä. Valiokunta pitää myös esitettyä ratkaisua toimivaltaisista viranomaisista ja niiden tehtävistä tarkoituksenmukaisena ja perusteltuna.

Hallintovaliokunta tuo kuitenkin esiin, että sen saaman selvityksen mukaan käsillä olevassa hallituksen esityksessä sekä sen taustalla olevassa asetuksessa ja direktiivissä on kyse merkittävistä vaikutuksista eri viranomaisten resursseihin. Hallituksen esityksessä kuitenkin todetaan (s. 167), että talouspoliittinen ministerivaliokunta linjasi helmikuussa 2024, että uusien EU:sta tulevien ja kansallisesta lainsäädännöstä tulevien velvoitteiden myötä tulevat tehtävät resursoidaan pääsääntöisesti luopumalla olemassa olevista tehtävistä tai tehostamalla nykyisten tehtävien hoitamista. Linjaus tarkoittaa tehtävien hoitamista nykyisten määrärahojen puitteissa.

Valiokunta korostaa rikosprosessin sujuvuutta ja tuloksellisuutta. Tämän vuoksi myös valiokunta on huolissaan sääntelykokonaisuuteen liittyvien viranomaisten resurssien riittävydestä. Esityksessä todetaan myös, että virastojen tulee seurata täytäntöönpanon kustannuksia ja toteumia ja jos täytäntöönpanonvaikutukset ovat merkittävästi arvioitua suurempia voidaan tilannetta tarkastella myöhemmissä talousarvioissa. Edellä todettu huomioiden, valiokunta pitää tärkeänä seurata sitä, millaisia resurssivaikutuksia menettelystä aiheutuu eri viranomaisille ja mitkä ovat uuden menettelyn vaikutukset rikosprosessin sujuvuuteen. Jaettavien resurssien rajallisuuden vuoksi valiokunta kehottaa myös kiinnittämään entistä enemmän huomiota prosessien kehittämiseen ja sujuvoittamiseen.

-
- 1 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2023/1543, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2023, eurooppalaisista esittämismääräyksistä ja eurooppalaisista säilyttämismääräyksistä sähköisten todisteiden hankkimiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä ja rikosoikeudellisten menettelyjen perusteella annettujen vapaudenmenetyksen käsitteiden rangaistusten täytäntöönpanoa varten
 - 2 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2023/1544, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2023, nimettyjen toimipaikkojen nimeämisestä ja laillisten edustajien nimittämistä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä sähköisten todisteiden keräämiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä

Valiokunnan lausunto HaVL 4/2026 vp

Edellä olevan lisäksi hallintovaliokunta kiinnittää huomiota 1. lakiehdotuksen 5 §:n 2 momentin 2 kohtaan, jossa ehdotetaan säädettäväksi rekisteröidylle ilmoittamatta jättämisestä viranomaisen virallisten tai laillisten tiedustelujen, tutkimusten tai menettelyjen turvaamiseksi. Valiokunta toteaa, että henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018, jäljempänä rikosasioiden tietosuojalaki) 28 §:ssä säädetään rekisteröityjen oikeuksien rajoittamisesta. Pykälän 2 kohdan mukaan rekisteröidyn oikeuksia voidaan rajoittaa tietyllä laissa tarkoitettulla tavalla, jos se rekisteröidyn oikeudet huomioon ottaen on oikeasuhtaista ja välttämätöntä viranomaisen muun tutkinnan, selvityksen tai vastaavan menettelyn turvaamiseksi.

Ehdotetussa 5 §:n 2 momentin 2 kohdassa on poikettu edellä todetusta rikosasioiden tietosuojalain muodosta. Hallituksen esityksestä ei käy ilmi syytä tälle poikkeamiselle. Hallintovaliokunta esittää asetuksen 13 artikla huomioon ottaen lakivaliokunnan harkittavaksi säännöksen muuttamista vastaamaan rikosasioiden tietosuojalain 28 §:ssä olevaa muotoilua, jos ehdotettua kohtaa ei ole muotoiltu esitetyllä tavalla jonkin erityisen syyn vuoksi.

Hallintovaliokunta tuo myös esiin, että hallituksen esityksestä ei käy ilmi henkilötietojen käsittelyaikaa silloin, kun seuraamuskollegio tai keskusviranomainen käsittelevät henkilötietoja nyt esitettyihin tarkoituksiin. Hallintovaliokunta esittää, että lakivaliokunta vielä arvioi esityksen selkeyttämistä siten, että laissa määritellään käsiteltävien henkilötietojen säilytysaika tai että laissa viitataan poistoajan määrittävään lainsäädäntöön, asetukseen tai direktiiviin.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Hallintovaliokunta esittää,

että lakivaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto HaVL 4/2026 vp

Helsingissä 6.3.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mauri Peltokangas ps
varapuheenjohtaja Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Juha Hänninen kok
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Mari Kaunistola kok
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Saku Nikkanen sd
jäsen Hanna Räsänen kesk
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Juha Viitala sd
jäsen Paula Werning sd
jäsen Ben Zyskowitz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Sanna Helopuro